

Становище
на проф. дин Рая Заимова за дисертацията на
Габриела Бориславова Котоманова

На тема “Основни тенденции в литературата на Албания след 1991 г.: идентичност, емиграционни практики и обмен на модели”

Дисертационният труд на докторантката, с научен ръководител доц. д-р Русана Бейлери, се състои от въвеждаща част, четири глави, заключение, библиография и приложение.

Прегледах текста на Габриела Котоманова и с удоволствие си припомних някои позабравени факти, други открих за себе си. Смятам че дисертацията е съвсем навременна и необходима за академична публика.

В началните страници дисертантката вярно отбелязва, че 1912 г. е преходна за Албания и създаването на последната балканска държава. В тези начални години авторите наблягат на индивидуалното у албанеца, липсва контакта със съседа и неговите постижения в областта на книжнината. Изолираността на албанската литература се усеща още по-осезателно в периода на комунистическия режим. Във фокуса на работата на Габриела Котоманова стои периода след 1991 г., когато отварянето към света определя няколко важни посоки.

Според авторката „идентичност”, „емиграция” и „глобални модели” оформят рамката на албаноезичната литература. Те са взаимно обвързани като националната идентичност – мотивирана в отделни сюжети или излъчвана като цяло от конкретно произведение. Този проблем задължително присъства в мисленето на творците. Специфичното за този период е не само засилването и откритото говорене за този проблем, но и неговото разпространение извън

територията на самата държава Албания. В този смисъл дисертантката правилно обръща внимание на литературата в емиграция и на дисидентската, излязла на показ през 1990-те години. Не без значение е владееенето на албански език от дисертантката, благодарение на което навлиза в същината на съответните текстове. Приложението – макар и кратко в края на предлаганата дисертация – показва интерес към разработваната тема.

Емигрантската литература, наравно с останалите, е представена в светлината на литературната история и като социално явление, плод на контакта с чуждата среда, като една новост от последните десетилетия. Паралелно с нея се оформя т.нар. джендър тематика като следствие от достъпа до медии и Интернет. Като резултат от тези новости сред албанците, които определено успяват да поемат и развият чуждото, се установява пост-модернистично изразяване. С това авторката ни убеждава в „наваксване“ на пропуснатото през периода преди 1991 г. и навлизането на албанската литература в глобализацията се свят.

Струва ми се, че примерите от литературната история са добре подбрани и анализирани. Откъдето и да се погледне текста, прави впечатление на съзнателно работен и с определена насоченост. За албанската национална идентичност има изписани томове, съществуват и редица сайтове. В случая дисертантката има своя принос в проследяване на развитието на този процес, започнал още преди 1912 г., разчупен и добил съвременна окраска в края на 20 – началото на 21 век. Познанията ѝ за литературни критици и преводачи от Косово, Италия и други страни, в това число и България допринася за по-обширното представяне на албанската словесност и включването ѝ в обсега на сравнителните изследвания.

Връзката художествена литература – медии присъства донякъде в Глава четвърта, посветена на рецепцията на глобални модели в Албания. По този

повод обръщам внимание на факта, че твърде малко е отделено на медиите. На предишно обсъждане бях добавила не случайно мое изследване съвместно с Мюжден Мехмедова за албанската преса на френски и английски, излизала в София след обявяването на Независимостта. [*Независимостта и Другите в албанската публицистика. – В: Межд. Интердисциплинарна конф. “Въпреки различията: интеркултурни диалози на Балканите”, съст. Н. Аретов, С., БАН, И-т за литература, 2008, с. 163-181*]Въз основа на тези масови публикации, които са факт и в следващите десетилетия зад граница, се създава словесен диалог с изразена носталгия по родното и мечта за извоюване на свое достойно място сред съседните народи и култури. Подобни медии извън Албания не са преставали да съществуват и по време на комунистическия режим, на изолацията на страната и след разчупването на ледовете. Затова ми се струва, че в следващи изследвания, които ще допълнят дисертацията, ще бъде основателно да се направи връзка с процесите бележещи от 1990-те години посоките и новото мислене в глобален мащаб и отварянето на Албания към външния свят и сънародниците в него.

Дисертацията съдържа добре подредена библиография с основни заглавия от и за албанската литература и критика. Въпреки че в работата се наблюдават редица технически грешки, това не принижавя качествата ѝ.

В заключение: достойнството да имаме пред себе си изследване въз основа на албаноезична литература дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждането на научната и образователна степен „доктор“ на Габриела Котоманова.

София, 24.03.2017 г.